

Nr. 17 • Januar 2007

EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik

EU's tropper i Makedonien i 2003. Danmark deltog ikke i missionen på grund af forbeholdet over EU's forsvarspolitik.

Han kaldes hr. FUSP. Egentlig er hans navn Javier Solana Madariaga, og han er udpeget til at være Den Højststående Repræsentant for EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP).

Den Højststående Repræsentant skal bidrage til udformningen, forberedelsen og implementeringen af Rådets beslutninger på FUSP-området. Men hr. FUSP er ikke EU's eneste ansigt udadtil, for EU's udenrigs- og sikkerhedspolitik tillægger fortsat medlemsstaterne stor individuel vægt. Det så vi f.eks. under Irak-krigen i 2003, hvor der var stor uenighed blandt EU's medlemsstater.

Mellemstatsligt samarbejde

EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik bygger på et mellemstatsligt samarbejde. Det betyder, at EU ikke har beføjelser til at vedtage noget, der er

direkte gældende i medlemsstaterne. Det skal altid til behandling i Folketinget, hvis Danmark skal forpligte sig på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område. I princippet skal alle EU-landene være enige, når der vedtages en retsakt. Inden for FUSP-området kan

Traktatgrundlag

»Unionen fastlægger og gennemfører en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, der dækker alle områder inden for udenrigs- og sikkerhedspolitikken« (EU-traktaten art.11, stk. 1).

»Medlemsstaterne støtter aktivt og uforbeholdent Unionens udenrigs- og sikkerhedspolitik i en ånd af loyalitet og gensidig solidaritet« (EU-traktaten art. 11, stk. 2).

et land dog vælge at stå uden for en vedtagelse, uden at det forhindrer de andre i at indgå en aftale.

Retsakter i FUSP

Inden for FUSP-området gælder det, at både Kommissionen, Rådet og en medlemsstat kan tage initiativ til retsakter. Der kan vedtages:

- **Principper og overordnede retningslinjer.**
- **Fælles strategier**, som fastlægger EU's mål og aktionsmidler. De fælles strategier kan danne grundlag for, at Rådet med kvalificeret flertal vedtager *fælles aktioner* og *fælles holdninger*. Alle handlinger inden for forsvar og militær kræver dog enstemmighed.
- **Fælles aktioner** er retsakter, som anvendes i konkrete situationer, hvor det er nødvendigt for EU at

handle eller iværksætte militære operationer.

- **Fælles holdninger** fastlægger EU's tilgang til bestemte spørgsmål, f.eks. sanktioner over for lande uden for EU.

Fælles løsninger på Petersbergs-opgaverne

På topmødet i Helsingfors i december 1999 blev der sat tal på EU's ambitioner: I 2003 skulle EU inden for 60 dage kunne udsende en militær styrke på op til 60.000 soldater i mindst 1 år, der er i stand til at gennemføre alle Petersberg-opgaverne. Det indebærer ikke, at der oprettes en europæisk hær, men at medlemsstaterne kan udsende nationale tropper. Beslutningen om at deltage skal træffes i de nationale parlamenter, hvilket er det samme princip som inden for NATO.

På baggrund af frivillige tilsagn fra alle EU-lande undtagen Danmark erklærede Det Europæiske Råd i Laeken 2001, at EU nu var og stadig er i stand til at gennemføre fredsskabende og krisestyrrende missioner, som ligger inden for

Petersberg-opgaverne

- Humanitære opgaver
- Fredsbevarende opgaver
- Krisestyringsopgaver, der involverer kamptropper i forbindelse med fredsskabelse.

EU's forsvarspolitik

EU's forsvarspolitik er en del af FUSP. Det officielle navn er Den Europæiske Sikkerheds- og Forsvarspolitik (ESFP). Det indebærer, at Det Europæiske Råd kan beslutte, at den fælles forsvarspolitik gradvist skal føre til et fælles forsvar. Der er i formuleringerne taget højde for neutrale medlemslande, og desuden skal en forsvarspolitik i EU være forenelig med NATO's politik.

Petersberg-opgaverne. Også europæiske lande, der ikke er medlemmer af EU, har meddelt, at de ønsker at bidrage til europæisk krisestyring, f.eks. Norge og Tyrkiet.

På topmødet i juni 2004 besluttede stats- og regeringscheferne at følge op på Helsingfors-styrkemålene. De vedtog nye konkrete 2010-målsætninger, som blandt andet omfatter oprettelse af små mobile kampgrupper. Danmark deltager ikke i dette samarbejde på grund af forsvarsforbeholdet.

EU's operationer

- **Civil operation »EUPM«.** Den 1. januar 2003 blev den første EU-politmission med 500 politifolk sendt til Bosnien-Hercegovina. Formålet var at opbygge en lokal politistyrke gennem rådgivning, vejledning og overvågning. Politimissionen afløste FN's internationale politistyrke.
- **Militæroperation »Concordia«.** Den 31. marts 2003 iværksatte EU sin første militæroperation i Makedonien. Formålet var og er at bidrage til stabilitet og sikkerhed i området. Operationen er en opfølgning på NATO-operationen »Allied Harmony«. EU sendte 350 soldater af sted.
- **Militæroperation »Artemis«.** Den 5. juni 2003 vedtog Rådet en fælles aktion, der iværksatte en militæroperation i Den Demokratiske Republik Congo. Vedtagelsen skete på baggrund af en FN-resolution. Formålet var at forbedre sikkerhedssituationen og imødegå en humanitær katastrofe i landet. Det var EU's første militære opgave uden for EU's nærområde. Styrken består af 1.500 soldater, hvoraf Frankrig har leveret hovedparten, men også Belgien, Sverige og Storbritannien er med.
- **Militæroperation »Althea«.** Den 12. juli 2004 vedtog EU at sende den hidtil største EU-operation med

7.000 soldater til Bosnien-Hercegovina.

Danmarks forbehold på forsvarsområdet

Danmark deltager ikke i udarbejdelsen og gennemførelsen af afgørelser og aktioner inden for EU, som har indvirkning på forsvarsområdet. Det er, fordi forsvarspolitik er et af de forbehold, som Danmark fik over for Maastricht-traktaten i 1993. Forbeholdet betyder, at Danmark ikke kan deltage i vedtagelsen og gennemførelsen af EU-ledede militære krisestyringsoperationer, som er omtalt i Petersberg-opgaverne. Danmark kan dog godt deltage i drøftelserne.

Danmark har aktiveret forsvarsforbeholdet i følgende situationer:

- Evakuering af EU-statsborgere, 1996.
- Forbud mod personelminer, 1996.
- De store søers område i Afrika, 1996.
- Konfliktforebyggelse og -løsning i Afrika, 1997.
- International politimission i Albanien, 1998.
- Minerydning i Kroatien, 1998.
- Brug af WEU's satellitcenter i Kosovo, 1998.
- Politistyrke i Albanien, 1999.
- Etablering af EU's satellitcenter, 2001.
- Militær operation i Makedonien, 2003.
- Militær operation i Den Demokratiske Republik Congo, 2003.
- Athena-mekanismen til at administrere udgifterne til militære operationer, som EU-landene udfører i fællesskab, 2004.
- Oprettelse af et forsvarsagentur, 2004.
- Althea – militæroperation i Bosnien-Hercegovina, 2004.
- Den militære del af EU's støtte til Den Afrikanske Unions mission i Dafur i Sudan, 2005.
- Militæroperation i den Demokratiske Republik Congo, 2006